

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

Engedelyezve: Dr. Medveczky s. k.

Реданція і Адміністрація: Станиславів, вул. Шидловського ч. 7. I поверх, ч. тел. 16-53.
Ціна 50 коп.
або 5 нім. фенігів.
Ara: 8 fillér.

ВИХОДИТЬ ЩО ДРУГИЙ ДЕНЬ

Рік I.

Станиславів, четвер 31 липня 1941.

Ч. 5.

1865 — 29. VII. — 1941.

Українська історія подає гарний переказ про те, як апостол Андрій, проповідуючи Слово Боже на слов'янських землях прийшов із своїми учнями також на Україну. Коли прийшов на гори над Дніпром, де пізніше повстало місто Київ, мати „Руських городів“, поблагословив ці гори і всю країну, кажучи, що звідсіля розійдеться світло Христової науки на цілий край. Так і сталося.

І доля зарядила, що в десять століть після цього в Храмі Святого Юра у Львові засів на митрополитому престолі другий Андрій — Митрополит, який став духовним провідником тієї країни і, переживши з своїм народом тяжкі історичні удари, почавши від 1914 аж до 1941 рр., дждався хвилини, коли зійшло сонце Волі також і на українських землях.

Здається, що в Галичині немає ні одного Українця, який не знав би хто це Митрополит Андрей, який не горів би до Нього синівською любов'ю, до Цього дійсного Володаря українських душ.

В дні 29 липня, рік-річно український нарід обходить з великою радістю день народження Митрополита Андрея, а цього року цей день тим більш радісний, бо він обходить його на волі.

Коротко пригадаємо важніші події з життя Митрополита:

Митрополит Андрей Шептицький уродився 29 липня 1865 року, в селі Прилбичах, як нащадок старої родини — тепер спольщеної — яка дала нашій Церкві кілька митрополитів, м. і. Митрополита Льва, що здвигнув Храм Святого Юра у Львові. По скінченні гімназійних студій Андрей, що тоді носив ім'я Іван Марія Олександр, вступив на Краківський університет, де покінчив правничі і філософічні студії. У часі університетських студій він пізнав історію українського народу, полюбив його і рішив вернутися до нього та віддати себе в цілості на його службу. Світське звання його не манило, тому він студіює богослов'я, теологію вступає до чину ОО Василіян, де його висвячують на священника. Незабаром Андрей — таке ім'я прийняв, вступаючи у монастир, — стає ігуменом цього монастиря. Та не довго працював у затишші монастирських murів, бо незабаром Папа Лев XIII покликуює його на Станиславівський єпископський престол. В Станиславові Андрей жив два роки, сповниючи уряд Єпископа, і ляшив по собі у цьому місті світлу пам'ять. Він покликав тут до життя Духовний Семінар, й своїм коштом уфундував для нього бібліотеку та був одним із основників філії Українського Педагогічного Товариства, пізнішої „Рідної Школи“. Коли озорожився митро-

политичний престол у Львові, по смерті Митрополита Куїловського. Боже Провидіння покликало Андрея на це високе становище. Митрополит Андрей, обнимаючи цю високу гідність виголосив у Храмі Святого Юра такі пропам'ятні слова:

Академія і видавництва у Львові і багато інші. А скільки грошей він давав нераз безименно, для українських митців і співаків, на закордонні студії і поїзав їх у краю, прим. Новаківського і його школу, цього не зчислити.

„Приношу українському народові свою любов і хочу заслужити собі любов цього народу“

Це було девізою і ціллю його життя. І це він осягнув. Він став дійсно пастирем українського народу, дбаючи про його релігійне, культурне і національне піднесення. Княжими дарами він підпомагав кожний культурний почин чи то церковний, чи світський. Згадати б тільки: Духовний Семінар і бібліотека в Станиславові, монастир в Збоїскаві. Словуті, виховні заведення С. С. Василіянок у Львові, Народна Лічниця, Національний Музей, Сільськогосподарська школа „Сільського Господаря“ в Коршеві біля Коломиї, Богословська

У часі большевицької неволі він стояв твердо на сторожі Церкви і народу, звертав увагу на грізну небезпеку безбожництва в народі, цікавився справою колгоспів і тільки завдяки його мудрим радам український нарід західних земель зберігся від цілковитої загибелі. Митрополит був надто великою індивідуальністю, надто великою повагою для того, щоб до Нього язво приступало НКВД. Здавалося, що він їх прямо осліплював своєю величчю.

І тепер Український нарід обходить день його народження, радіє з ним на волі і бажає йому щиро ще довго прожити на добро нашої Церкви й народу.

І розгорілась перша ватра...

Розпалюється... горить вже перша таборова ватра, горить і ватра, яку розпалили борці Української Національної Революції: Міхновський, Коновалець, Бандера... Серця ваші, юнацтво, горять, промовляє представник від ОУН, горять вічним незломним бажанням боротися, змагатися... Тріскоче радісно ватра, високо вгору злітають іскри...

Традиція Пласту відновлена. Вам, юнацтву, передано наш національний прапор. Несіть його високо. Тепер, в добі — найкращій добі — добі націоналізму на вас покладаються завдання здійснити те, чого не змогли зробити колись: Збудувати Незалежну Українську Державу, якої волю виконували б інші. Ми, українці, мусимо стати диктаторами Сходу. Окликами в честь України і провідника ОУН Ст. Бандери закінчив п. В. Гуцуляк свою промову. Горить ясніше перша віща ватра, освічуючи радістю натхненні, схвилювані обличчя юнаків і селян, які теж численно згуртувалися біля ватри. Вони дуже тепло і щиро вітають у своєму селі українське юнацтво

В програму вечора, підготовлену силами юнацтва, увійшли хороші пісні, деклямації, тавці, дуети вокальні і струнні — все, що тільки змогло юнацтво підготувати за свій кількадесятилітній побут в Ямниці. Програма виконана дбайливо і старанно. Всі учасники виказали великі здібності у своїх виступах. Представник Народної Міліції м. Станиславова полк. Голуб подякував за всі ті приємні несподіванки, які приготувало юнацтво. — Я певний, — сказав полковник Голуб, — що ми скоро докінчимо те, що розпочали... Скінчилось свято першої ватри. Розходились всі з полум'ям у очах, з невгасимими підбадьорюючими словами віри в свою перемогу.

Розгорілась ватра великим полум'ям, запалила навіки серця, щоб горіли любов'ю до України. В таборі промовляв ще пполк. Глушко, який підкреслив позитивну працю юнацтва в будові Української Держави.

Працуйте, будуйте, творіть, а прапор наш замає високо і гордо над світом, — говорить далі пполк. Глушко. — Цей вечір, який ви уладвали при ватрі може задоволити найвибагливішого критика. За працю, яку поклала Організація Українських Націоналістів в підготуванні цього незабутнього вечора належить скласти щирю подяку на руки п. Р. Наконечного.

— Слава Україні!
— Слава, слава, слава!... — рознеслось ген — ген далеко із табору...

В. ГАВРИЛЮК.

РОЗПОРЯДОК

Командування малярської Військової Адміністрації

По узгодженні з нижче поданим банком установляється від 1 серпня 1941 р. касу для виміни пенгів у касовому відділі:

Обласного Кооперативного Банку в Станіславові, вул. Шидловського ч. 8.

Банк визначить для цієї цілі особну касу з написом „Каса для виміни пенгів“, щоби населення могло якнайскорше виміняти свої грошові засоби в пенгах, виплачені при закупах малярськими військами на основі устанавленого розрахункового ключа на РКК або рублі.

Р. СЛАВИЧ

ТЮРЕМНА КУЛЬТУРА В СРСР

А якщо вночі з ліжка забрали страшний поспіаки в синіх шапках, где призначений на страту із трепетом серця нічного допиту в акомпаніменті револьверів і засуду на розстріл, есентуально в середньому на яких 15 років тяжких примусових робіт, що є рівнозначне теж із смертю, тільки не доразовою, наглою, а продовженою, більш мученою.

Поминути тут треба справу харчування в большевицькій тюрмі. Воно таке невимовно погане, що в нашого найгіршого бідняка худобина почуватється краще.

Час до часу засуджених в'язнів органи НКВД вивозять у глибину Росії, щоб зробити у в'язниці місце новій, черговій серії арештованих. Тюрма тоді на короткий час опорожняється. Спершу везуть в'язнів із судових приміщень (Станіславів, вул. 3-го Мая, будинок давнього податкового уряду), або з приміщення НКВД (ціла велетенська будівля давнього суду, Станіславів, вул. Біліньського) автотранспортом на залізничну станцію, а відтіля поїздом на місце призначення: за-слання до примусових, каторжних робіт.

Ті середники перевозу в'язнів, а саме, як авта, так і залізничні вагони, спеціально опатентовані большевицькою „тюремною культурою“ ванахід.

Авта виглядають так: вони по-строєні на зразок автобусів, кожна келійка на одного в'язня окремо опанцерена й замикається на ключ.

Як уже в'язнів перевезуть на залізничну станцію, там кожного в'язня зокрема з клітки панцерного авта випускають і кажуть їм згинити навіприсідки ждати на інших спів'язнів. Незвичайно це прикрий вид для тих, що їм дають пройти далеко повз нещасних НКВД-істських жертв і порівняти в душі їхнє положення з положенням затровлених звірят у менажерії.

Перед залізничним вагоном для в'язнів знову всім кажуть прикинути та до одного всаджують по східцях вагону в загратований вагон, а верідко НКВД-істи на ру-

ках їх, ослаблих у жорстокому тюремному режимі, мусять виносити. Загратовані ж оті тюремні вагони, це також — большевицька спеціальність: їх ніколи й віде більше в світі, крім Совдепії не бувало й не видати.

Адже ніде так, як у СРСР, про людину не піклуються, ніде так людину (прочитайте „найдемократичнішу в світі“ сталінську конституцію) не шанують!... Ніхто так, як „геніальний і мудрий“ „вождь народів усього світу“, „товариш“ Сталін, про людину не дбає!...

У висліді, коли вже більшість населення пройде цю „геніальну“ стадію піклування найкривавішого від створення світу деспота й не-людя-ката Сталіна з його партією та енкаведистами, — залишаються на місцях виключно випробовані „ока й вуха“ та жменька заляканих громадян, над якими вже доволіно панує... „вибрана нація“.

Не зважаючи на все, може найбільший такий жах серед населення викликували: вивози на Сибір. Перший більший вивіз із Станіславова відбувся після Різдвяних свят у перших днях січня 1940 року. Потім вивози повторялися частіш, у квітні, в липні, а завжди вночі, в п'ятницю або в суботу. Бувало й таке, що коли вночі не переведено звозу на станіславівську залізничну станцію всіх про-скрибованих — автами, то продовжувано цю справу ще другого дня до полудня, або й довше, з міст і сіл. Часто-густо переловлювано людей просто таки на вулицях, задовувано на вантажні авта та звозжено до заздалегідь заготовлених залізничних вагонів в Станіславові поїздів, де всі тягарові вагони мали на собі характеристичні коминки. На ціле місто й околицю в таку пору лягав панічний страх. Усюди звихались авта й опричуйки НКВД в синіх шапках, похажі на гицлів, і виловлювали по вулицях та хатах нещасні жертви.

Бували випадки, що люди з вічної тривоги перед переслуханням, арештуванням, або вивозом на Сибір божеволіли, що собі життя відбирали!...

(Продовження буде)

Оповідання бувшого в'язня з келії № 16

(Станіславівська тюрма)

Будо це ніччю з 2-го на 3-го липня. В мовчазних мурах станіславівської тюрми неспокійно билась сотні людських сердець, — дожидаючи своєї долі, приготівані на все, навіть на смерть.

Та не всім судилось померти героїською смертю, деяким довелося вийти на волю, щоб радіти так довго жданим воскресенням Української Держави.

Про швидкий розвал червоної тюрми народів, про свободу України мріяли в'язні в тюремній келії ч. 16, а тим часом здавалося, що терпіння досягли своєї найвищої точки, а криваві кати НКВД-істи, купаючись в крові незламних жертв пинились та шаліли в безсиллі, вдумуючи чим раз то нові й нові знущання і садистичні тортури. Та дарма! Червоним катом вибила вже остання година!

В'язні знали про вибух війни, з великою радістю передавали цю вістку з уст до уст, із величезним хвилюванням вслухаючись у відгомін далеких пострілів і в душі своїй тихо благали Всевишнього, щоб допоміг їм видержати останні катування та мріяли про волю. Їхні очі горіли дивним вогнем — надією. Ох! Щоб швидше!... В'язні один одного підбадьорювали і ждали... І воля прийшла, прийшла несподівано і сповнила серця радостю.

У загадану ніч, на відгомін дужих вибухів (правдоподібно сигналів), НКВД почало нищити компромітуючі акти, випорожнювати свої таємні архіви, нищити устаткування. Все робилося з таким поспіхом і гуркотом, що — здавалось — мури валяться.

В келії ч. 16, де я був, сиділо багато в'язнів, а серед них мої товариші. Коли все втихло я виліз на вікно і почав прислухуватись, всюди панувала глибока тиша, тоді ми почали кидати ложками на

бетон, щоб переманитись, чи немає варти. Виявилось, що нікого не було. Ми почали порозуміватися, я зорганізував групу товаришів, які були приготівані на все. Вибивши „візитирку“, (віконце в дверях) я почав кричати: „Ой, мене б'ють!“. На мій крик ніхто не відгукувся. Світла на коридорі не було. Була пізна ніч...

Ми розібрали стіл та, розбивши при його допомозі двері, — вибігли на коридор. Я побіг на „дижурку“, забрав 4 нафтові лампи та закликав товаришів розбивати інші в'язничні двері. Звільнені в'язні товпились на коридорах. Вони хвилювалися, не вірили власним очам, їхні голоси тремтіли. Деякі ще залякано оглядалися кругом.

Тим часом один із в'язнів вибив діру в сутеринах, через яку в'язні поволі вилазили на подвір'я. Я побіг з одним товаришем до шпитальки, щоб звільнити хворих в'язнів. Вертаючись, заглянув я до одної камери в сутеринах і там побачив чотирьох мужчин, що скатовані лежали нерухомо на бетоні. При допомозі товаришів ми вивели їх на подвір'я. Виявилось, що це були німецькі льотчики які, напівживі дожидали смерті. Їхні прізвища: Еріх Андерс, Фішер Леонард, Мозер Йосиф, Клір Горст. Перші два з них — десь родом з Австрії, а другі з Тиролю.

Разом з товаришами у середу рано завіз я їх до центральної лікарні, де вони перебувають до сьогоднішнього дня. Пізніше вернувся я знову до тюрми, де знайшов ще одного вмираючого з голоду в'язня та забрав із собою додому. Переходячи повз шпитальку почув я, що там сильно несло „трупом“, як з гомом виявилось — були це закатовані в'язні — останні жертви жорстокого ката — червоної Москви.

ПЕТРО СТРИЛЬЦІВ
село Загвіздь

Звірства НКВД в Надвірній

Дня 26. VII. 1941 р. на краю лісу „Буковина“ в куцах натрапили ко-сарі на 5 могил. Дві з них дня 27. VII. відкопано та знайдено в них трупи жертв НКВД. Трупи сильно вже розкладалися, але можна було пізнати, що людей цих замучено в останніх днях большевицької влади. Трупи — самі мужчини віком, якщо можна пізнати, від 20 до 35 років. Майже всі мають сильний заріст — знак, що довго сиділи в тюрмі.

Повбирані вони дуже різноманітно: в міських одягах, в селянських, в светерах, гуцульських ко-жушках, вишиваних сорочках, а то й без одягу, або лише до половини одягнені. Всі голови позамотувані одягом, прии. кожушком. Коли одяг з голів постягали — очам показався страшний вид: всі лица страшно змасакровані якимсь тяжким знаряддям, носи позаломлювані, чола та вдекого грудна клітка також. Один був без очей, один мав припалені п'яти, ще один — людина незвичайно сильної будови тіла — мав горло до половини під-різане. Ноги мали деякі з них по-ломані, руки викручені, один мав пальці до половини відтяти. Всі були босі, ноги, руки та через груди були пов'язані шнуром, причому

переважна більшість мала руки викручені назад.

Всі тіла трохи напухлі, чорні, слизькі. Ями, звідки їх витягнуто мали цілий спід з кров'ю.

На місце, де знайдено трупи, прибула перше всього міліція, багато цивільного населення, німецькі та малярські старшини. Місцевий фотограф поробив знимки, один з офіцерів також.

Нарід, що зібрався біля жертв мовчав, немов віддаючи в цей спосіб честь мученикам. Тільки очі світилися жадобою пімсти та ненавистю до ворогів. Тяжко ридали матері, яких синів — замучило НКВД по тюрмах.

Жертв не можна пізнати, хіба по одягах, але і це тяжко, бо за-довго лежали в землі.

При двох трупах найдено квитанції станіславівської тюрми НКВД на одержанні від в'язнів гроші, а саме: 1) квитанція № 2989 на 20 карб. з дати 12. V. 1941 року, на прізвище Садового Михайла Петровича, 2) квитанція № 1514 на 25 карб. з дати 13. V. 1941 р. на прізвище Іванчук Василь Онуфрійович.

Що ще покажуть три інші могили — невідомо, одне тільки певне: нові трупи, нові жертви.

Шануймо свої національні прапори

Переходячи вулицями міста бачимо, що майже по всіх будинках мають наші національні прапори.

З браку відповідного матеріалу ці прапори різної величини, але не в тому справу. Справа в тому, що ці прапори, не все подобають на українські національні прапори. По деяких домах ці прапори, перебуваючи то на дощі, то знову на сонці, стратили свою правдиву фарбу і можна часто побачити замість синьо-жовтого стягу, якийсь синьо-білий стяг, або інший — якогось невиразного сорокатоного кольору, що хіба висить на посміхавище.

Національні стяги — це гордощі кожного народу, тому не можна дозволити, щоби по домах замість дійсних українських прапорів, висіли якісь неподібні зовсім на прапори полотна.

Думаємо, що відповідні чинники нашої влади поцікавляться тією справою та видадуть відповідні розпорядження, а то й вяснять деяким громадянам, який є український стяг, як повинен виглядати, коли його треба повісити та коли зняти.

Шанують пам'ять героїв

У місті Надвірній 3 серпня відправиться торжественна заупокійна панахида над могилою невідомих жертв, що в останніх днях відкрито в навколишніх лісах, жертв загиблих учених органами НКВД. Їхні останки зложено в спільну могилу на кладовищі в Надвірній.

Кореспонденції з районів

БУРШТИН. (Телефоном). Наче бистрий потік пливе вільне життя Українських громадян міста Бурштина і його району. Большевицька наволоч так скоро звідси втікала, що на щастя не мала часу знищити народного майна, ані населення.

З квітами в руках, з радістю в серці і на устах вітало населення прихід німецької армії 3 липня. Німецька армія принесла поневоленням волю, влила в серця Українців світло правди, додала охоти до праці і сміливості при будові Української Держави.

Радісно б'ють серця, жвавіше працює мозок і руки, сміливо глядить око, свobodно пливе слово. Своя рідна управа міста з головою п. Скульським у приводі налаждала з місця роботу в місті і селах району. Всюди панує лад і порядок. Йде інтензивна праця над урухомленням господарського і кооперативного життя.

В районі закипіла праця. На поле вийшли вільні селяни і з радістю почали працювати. До поміччї міська управа дала їм жидів з міста і заставила їх працювати на полі, сапати цукрові бур'яки, підгортати картоплю. Колгоспні поля розподілено. Кожний господар працює на своєму полі, старанно прополуючи бур'яки, щоб зібрати чисте зерно та високий урожай технічних культур.

Радо працюють селяни на колишніх двірських масивах. Вони знають, що господарська комісія при-

значить їм за працю відповідну частину збору, чи платню.

В районі, одначе, відчувається брак керівництва зверху. Без верховного адміністраційного провodu громадське і господарське життя не може налагодитися як слід. Це наш апель до провodu, щоб цею справою негайно зайнятися.

П. К.

ЯМНИЦЯ. Коли громадяни села Ямниці довідалися, що рано 3 липня большевицькі війська покинули порохівню, скоро взялися за приготування, щоб святочно прийняти союзні війська, що принесли нам визволення від червоного ката. В суботу 5 липня відбулися загальні збори селян Ямниці. На зборах вибрано Тимчасовий комітет на чолі з п. Каравиновичем Антоном.

В ряді актуальних питань виринула справа відношення до колгоспу. Вирішено, що земля повертається до попередніх власників. 9 липня комітет установив сільську міліцію під провodom Смеречанського Олексі.

Ширші сходини громадян нашого села відбулися 16 липня. На них начальник села закликав громадян до порядку та послуху владі. Представник ОУН п. В. Гуцуляк підкреслив в своїй промові значення сучасної хвилини, підкреслив конечність субординації сільським і вищим органам влади. Бесідник гостро виступив проти таких селян, що даліше держаться жидів, своїх кровопійців, і інших наших ворогів та несуть їм до міста свої продукти. Він рішуче підкреслив, щоб селяни продавали свої продукти виключно через кооперативу.

Дня 26 липня відбулись збори „Сокола“, читальні та кооперативи. На зборах Сокола промовляв п. Іваночко, студент університету, а на зборах читальні о. Крил. Гірняк і пан Войновський. В своїх виступах звернули вони увагу на найзажливіші справи всенационального та льокального характеру. На зборах кооперативи вибрано Тимчасовий комітет, який має урухомити кооперативу, аж до скликання загальних зборів.

Того самого дня, оо. Гірняки — батько і син, при співучасті цілого села та чотирьох німецьких жовнірів пішли на цвинтар, де відправили панахиду над могилою невідомого героя, замученого в нелюдський спосіб катами НКВД. По панахиді о. Крилошанин виголосив зворушливу промову. Присутні відспівали „Боже великий“, і національний гимн.

ГАЛИЧ. М. Галич одно із краще організованих міст. З перших днів робота налагоджена як слід. Галицький округ обіймає 45 громад тобто округ б. Галицько і Єзупільського району, за винятком Єзуполя, Сільця і Побережжя. Всюди створено місцеві управи, які під провodom б. сотника УГА п. С. Мацькевича налагодили добре свою роботу. — В Галичі покликано слідуєчих референтів: організаційний, земельний, апровізацій, шляховий, шкільний, лісний, торговлі і промисловості, санітарний та громадської безпеки. Всі референти виконують свої обов'язки на селі і в місті якнайкраще

Радіовісті

Німецьке радіо повідомляє

СХІДНИЙ ФРОНТ. Очищення терену в районі Смоленська закінчено. На Україні союзні війська переслідують утікаючого ворога. Під Києвом скорі частини здобули 93 танки. На південному секторі знищено 30 танкерів. Військо маршала Будьонного розбите біля Могилева. Німецька авіація зовсім не потрібна на большевицькому фронті, — повідомляє німецьке радіо. З хвилиною, як знищено понад 9 тисяч совітських літаків, звільнено більшу частину летунства для операцій над Англією. Останній вліт на Лондон був доказом, що німецька авіація бомбардує з такою самою силою, як і взимку.

ГЕЛЬСІНКИ. Перші сторінки філяндських газет подають переклад денного наказу Сталіна. В ньому Сталін пише до червоних бійців, що в зв'язку з невдачами на фронті арештовано та віддано під суд 7 генералів та велику кількість політкомісарів. Їх обвинувачується в тому, що не зуміли вдержати бойової дисципліни серед бійців та що видавали безгруді накази.

Подібна доля стрінула трьох начальників пожежної команди в Москві. Мовляв, шкоди від німецьких нальотів не такі страшні, всього глибша вирва перед американською амбасадю, тільки недбалство цих начальників довело до таких великих пожеж, що їх вже неможливо погасити. На ділі німіці бомбардували сьомий раз Москву і то такою кількістю літаків, як Лондон.

Бомбардування час до часу засуджених в'язнів органи НКВД вивозять у глибину Росії, щоб зробити у в'язниці місце новій, черговій серії арештованих. Тюрма тоді на короткий час опорожнюється. Спершу везуть в'язнів із судових приміщень (Станіславів, вул. 3-го Мая, будинок давнього податкового уряду), або з приміщення НКВД (целя велетенська будівля давнього суду, Станіславів, вул. Біліньського) автом на залізничну станцію, а відтіля поїздом на місце призначення: заслання до примусових, каторжних робіт.

Ті середники перевозу в'язнів, а саме, як авта, так і залізничні вагони, спеціально опатентовані большевицькою „тюремною культурою“ винахід.

Авта виглядають так: вони по-строєні на зразок автобусів, кожна келійка на одного в'язня окремо опанцерена й замикається на ключ.

Як уже в'язнів перевезуть на залізничну станцію, там кожного в'язня зокрема з клітки панцерного авта випускають і кажуть їм згненими наварисідки ждати на інших співв'язнів. Незвичайно це прикрий вид для тих, що їм дають пройти далеко повз нещасних НКВД-істських жертв і порівняти в душі їхнє положення з положенням затравлених звірят у менажерії.

Перед залізничним вагоном для в'язнів знову всім кажуть причинити та по одному всаджують по східках вагону в заграбований вагон, а шерідко НКВД-істи на ру-

В зв'язку з покращенням погоди очікують поважних змін на фронті.

АНГЛІЯ. Ігумен з Кентербері послав листа голові союзу російських письменників, у якому співчуває „бідному совітському народові“ з приводу німецького нападу. Він свято переконаний в тому, що англійська і совітська зброї знищать фашизм. Цей самий ігумен півтора року тому відправляв суплікацію на інтенцію знищення язви людства — большевизму.

ШАНГАЙ. Подають, що на совітсько-японському кордоні спостерігається велику підготовку японських військ до війни. Японські війська окупувають Індокитай. Їм віддано до диспозиції 8 аеродромів. В порозумінні з французьким урядом у Віші, в Індокитай має прибути 40 тисяч японських жовнірів.

ПОЛУДНЕВА АМЕРИКА. В Аргентині, на одному з аеродромів, забрано з літака німецький дипломатичний пакунок до ревізії.

Рузвельт докладає всіх зусиль, щоб перетягнути на свій бік іберо-американські держави. В цьому не вагається ні перед чим: фальшування вістей, листів, як показує голосна тепер справа сотника Бель Манте. Вживає загрози і бойкоту.

ЯПОНІЯ. Доляр втратив свою обіжну вартість на цілому Далекому Сході. Це в зв'язку з зірванням торговельних відносин з Америкою.

ВАШИНГТОН. Сюди прибув совітський генерал і передав Рузвельтові листу домагань радянського уряду. Рузвельт дуже здивований, бо ж у цій листі знаходяться домагання, про які Америка зовсім нічого не знає.

Селення пройде цю „геніяльну“ стадію піклування найкривавішого від створення світу деспота й не-люда-ката Сталіна з його партією та енкаведистами, — залишаються на місцях виключно випробовані „ока й вуха“ та жменька заляканих громадян, над якими вже довільно панує „вибрана нація“.

Не зважаючи на все, може найбільший такий жах серед населення викликували: вивози на Сибір. Перший більший вивіз із Станіславова відбувся після Різдвяних свят у перших днях січня 1940 року. Потім вивози повторилися частіше, у квітні, в липні, а завжди ночами, в п'ятницю або в суботу. Бувало й таке, що коли вночі не переведено звозу на станіславівську залізничну станцію всіх проскрибованих — автам, то продовжувано цю справу ще другого дня до полудня, або й довше, з міст і сіл. Часто-густо переловлювано людей просто таки на вулицях, закладовувано на вантажні авта та звожено до заздальгидь заготовлених залізничних вартатами в Станіславові поїздів, де всі тягарові вагони мали на собі характеристичні коминки. На ціле місто й околицю в таку пору лягав панічний страх. Усюди звихались авта й опричники НКВД в синіх шапках, похажі на гицлів, і вилловлювали по вулицях та хатах нещасні жертви.

Бували випадки, що люди з вічної тривоги перед переслуханням, арештуванням, або вивозом на Сибір божеволіли, що собі життя відбирали!...

(Продовження буде)

ХРОНІКА

31
ЛИПНЯ
1941.

СЬОГОДНІ — четвер: Якітта, Емільяна.
ЗАВТРА — п'ятниця: Мокрини і Дія пр-ПІСАЯЗАВТРА — субота: Івані прор.

Нова українська лікарня. На місці давнього військового шпиталю, який містився на Тринітарській площі, організується українська міська лікарня.

Лікарня має гарне положення, кругом багато дерев та зелені, серед якої розташовані будинки лікарні.

Один з цих будинків, званий „павільйоном“ має вже в найближчому часі обслуговувати населення міста та сіл. Тут будуть лікуватися хворі на різні недуги. Тепер йде тут енергійна підготовка, наводяться порядки та ремонт.

Нова українська лікарня працюватиме під фаховим керівництвом др. Маланюка.

ВОЛОДЬКО.

Станіславівський історико-краєзнавчий Музей буде експозицію історії визвольних змагань України.

В зв'язку з цим Управа Музею звертається з гарячим проханням до Всього Громадянства допомогти Управі Музею в побудові вище наміченої виставки і передати всі документи, що дотепер переховувалися серед Громадянства як: відзнаки, накази, розпорядження, оголошення, відозви, гроші, поштові значки, летючки, карти, прапори, знімки, зброя, однострої Січових Стрільців і все, що відноситься до визвольних змагань України від світової війни 1914 р. по сьогоднішній час.

Хом і гуркотом, що — здавалось — мури валються.

В келії Ч. 16, де я був, сиділо багато в'язнів, а серед них мої товариші. Коли все втихло я виліз на вікно і почав прислухуватись, всюди панувала глибока тиша, тоді ми почали кидати ложками на

Звірства НКВД в Надвірній

Дня 26. VII. 1941 р. на краю лісу „Буковина“ в кушах натрапили косарі на 5 могил. Дві з них — дня 27. VII. відкопано та знайдено в них трупи жертв НКВД. Трупи сильно вже розкладалися, але можна було пізнати, що людей цих замучено в останніх днях большевицької влади. Трупи — самі мужчини віком, якщо можна пізнати, від 20 до 35 років. Майже всі мають сильний заріст — знак, що довго сиділи в тюрмі.

Повбирані вони дуже різноманітно: в міських одягах, в селянських, в свєтерах, гуцульських кожушках, вишиваних сорочках, а то й без одягу, або лише до половини одягнені. Всі голови позамотувані одягом, прим. кожушком. Коли одяг з голів постягали — очам показався страшний вид: всі лица страшно змасакровані якимсь тяжким зваряддям, носи позавломлювані, чола та вдекого грудна клітка також. Один був без очей, один мав припалені п'яти, ще один — людина незвичайно свільної будови тіла — мав горло до половини підрізане. Ноги мали деякі з них поломані, руки викручені, один мав пальці до половини відтяти. Всі були босі, ноги, руки та через груди були пов'язані шнурами, причому

ОГОЛОШЕННЯ

РАЙОНОВУ ВЕТЕРИНАРНУ ЛІКАРНЮ перенесено з вул. Казимирівської ч. 94 на Тринітарську площу ч. 2. де уділяється порада для хворих тварин, щодня від години 8—15.

Керівник Управи станіславівського району Баранецький.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Усі громадські господарства, що знаходяться на терені Станіславівської області, як радгоспи, М.Т.С., рибтрести, заготкінь, заготскот, заготплемконтора, підсобні господарства і інші, — остають надалі нерозподілені і як такі підпорядковані Обласному Земельному Відділу в Станіславові. Заподані господарства, стоять під наглядом Районних та Сільських Управ. Районні і Сільські Управи відвічають за цілість всього майна, за повне збереження інвентаря та за правильний збір і збереження в доброму стані всього урожаю, та вкінці за дальше раціональне ведення господарки.

Усі працівники згаданих господарств обов'язані негайно повернутися на свої давні місця. Управління поодиноких господарств обов'язане в якнайкоротшому часі навізати зв'язки з Обласною Управою в Станіславові, Земельний Відділ, вул. Грунвальдська ч. 11 та своєчасно інформувати Обласний Земельний Відділ про хід господарки.

Обласна Управа в Станіславові — Земельний Відділ.
28. VII. 1941.

Оголошення

При Міській Управі в селі Загвізді, вул. Мисливська, № 10, в'язня та забрав із собою додому. Переходячи повз шпитальку почув я, що там сильно несло „трупом“, як з годом виявилось — були це закатовані в'язні — останні жертви жорстокого ката — червоної Москви.

ПЕТРО СТРІЛЬЦІВ
село Загвіздь.

переважна більшість мала руки викручені назад.

Всі тіла трохи напухлі, чорні, слизькі. Ями, свідки їх витягнуто мали цілий спід з кров'ю.

На місце, де знайдено трупи, пр.була перше всього міліція, багато цивільного населення, німецькі та малярські старшини. Місцевий фотограф поробив знімки, один з офіцерів також.

Нарід, що зібрався біля жертв мовчав, немов віддаючи в цей спосіб честь мученикам. Тільки очі світилися жадобою пімсти та ненавистю до ворогів. Тяжко ридали матері, яких синів — замучило НКВД по тюрмах.

Жертв не можна пізнати, хіба по одягах, але і це тяжко, бо задовго лежали в землі.

При двох трупах вайдено квитанції станіславівської тюрми НКВД на одержані від в'язнів гроші, а саме: 1) квитанція № 2989 на 20 карб. з дати 12. V. 1941 року, на прізвище Садового Михайла Петровича, 2) квитанція № 1514 на 25 карб. з дати 13. V. 1941 р. на прізвище Іванчук Василь Онуфрійович.

Що ще покажуть три інші могили — невідомо, одне тільки певне: нові трупи, нові жертви.